

THE NEGATIVE IMPACT OF CORRUPTION ON THE INVESTMENT CLIMATE AND MECHANISMS FOR ITS PREVENTION

Mukhlisa Tukhtamishova

Master's student

Law Enforcement Academy

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: mukhlisa.tukhtamishova@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: investment climate, corruption, legal mechanisms, investment activities, economic development, transparency, public administration, financial control, investment security, Republic of Uzbekistan.

Received: 13.05.25

Accepted: 15.05.25

Published: 17.05.25

Abstract: This article presents a scientific-legal analysis of the impact of corruption on the investment climate in the Republic of Uzbekistan. The investment climate is a crucial factor for economic development, while corruption adversely affects the efficiency of investment activities and complicates the attraction of foreign capital. The article examines legal mechanisms to combat corruption, their practical application, and proposes measures to enhance transparency in the investment climate, reform public administration, and ensure economic stability. The research findings have significant practical value for developing policies to strengthen anti-corruption efforts, promote investments, and improve legal regulations in Uzbekistan. This article is useful for specialists in economics, law, political science, and public administration.

KORRUPSIYANING INVESTITSIYA MUHITIGA SALBIY TA'SIRI VA UNING OLDINI OLIISH MEKANIZMLARI

Muxlisa Tukhtamishova

magistratura tinglovchisi

Huquqni muhofaza qilish akademiyasi

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: mukhlisa.tukhtamishova@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: investitsiya muhiti, korrupsiya, huquqiy mexanizmlar, investitsiya O'zbekiston Respublikasidagi investitsiya

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasidagi investitsiya

faoliyati, iqtisodiy rivojlanish, shaffoflik, davlat boshqaruvi, moliyaviy nazorat, investitsiya xavfsizligi, xalqaro hamkorlik.

muhitiga korrupsiyaning ta'siri ilmiy-huquqiy tahlil qilinadi. Investitsiya muhiti iqtisodiy rivojlanish uchun muhim omil bo'lib, unga salbiy ta'sir etuvchi korrupsiya holatlari mamlakatda investitsiya faoliyatining samaradorligini pasaytiradi va xorijiy kapitalni jalb qilishni qiyinlashtiradi. Maqolada korrupsiyaga qarshi huquqiy mexanizmlar, ularning amaliyoti, shuningdek, investitsiya muhiti shaffofligini oshirish, davlat boshqaruvi tizimidagi islohotlar va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha takliflar ilgari suriladi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston iqtisodiyotida korrupsiyaga qarshi kurashni kuchaytirish, investitsiyalarni rag'batlantirish va huquqiy me'yorlarni takomillashtirish bo'yicha siyosat ishlab chiqishda muhim amaliy ahamiyatga ega. Maqola iqtisodiy, huquqiy sohalarida tadqiqot olib borayotgan mutaxassislar, amaliyotchilar, siyosatshunoslar va davlat boshqaruvi organlari vakillari uchun foydalidir.

НЕГАТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ КОРРУПЦИИ НА ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ И МЕХАНИЗМЫ ЕГО ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ

Мухлиса Тухтамышова

студент магистратуры

Академия правоохранительных органов

Ташкент, Узбекистан

E-mail: mukhlisa.tukhtamishova@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: инвестиционный климат, коррупция, правовые механизмы, инвестиционная деятельность, экономическое развитие, прозрачность, государственное управление, финансовый контроль, инвестиционная безопасность, Республика Узбекистан.

Аннотация: В данной статье проводится научно-правовой анализ влияния коррупции на инвестиционный климат в Республике Узбекистан. Инвестиционный климат является важным фактором экономического развития, а коррупционные проявления негативно сказываются на эффективности инвестиционной деятельности и усложняют привлечение иностранного капитала. В статье рассматриваются правовые механизмы борьбы с коррупцией, их практика, а также предлагаются меры по повышению прозрачности инвестиционного климата, реформированию государственного управления и обеспечению экономической стабильности. Результаты исследования имеют значительную практическую ценность для разработки политики по

усилению борьбы с коррупцией, стимулированию инвестиций и совершенствованию правового регулирования в Узбекистане. Статья будет полезна специалистам в области экономики, права, политологии и государственном управлении.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida investitsiyalar har qanday davlatning iqtisodiy o'sishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Investitsion faollikning oshishi ishlab chiqarish hajmining kengayishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga, ilmiy-texnikaviy taraqqiyotga zamin yaratadi. Shu boisdan ham har bir davlat, xususan, O'zbekiston Respublikasida qulay investitsiya muhiti shakllantirish ustuvor strategik maqsadlardan biri etib belgilangan.

Investitsiya muhiti — bu investorlar uchun yaratilgan huquqiy, iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy sharoitlar majmuasidir. Bu muhitning aniqligi, barqarorligi va ochiqligi bevosita investitsiya hajmiga, investorlar ishonchiga va mamlakatning xalqaro nufuziga ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, investitsiya muhitining jozibadorligini pasaytiruvchi asosiy omillardan biri bu — korrupsiyadir. Korrupsiya davlat boshqaruvi tizimining zaiflashuvi, shaffoflikning yo'qligi, huquqni muhofaza qiluvchi organlarga ishonchning pasayishi kabi salbiy oqibatlarga olib kelib, bevosita investorlar qarorlariga ta'sir o'tkazadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsion siyosatni faollashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va investorlarga keng imkoniyatlar yaratish borasida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq, mavjud korrupsion muhit, ayniqsa, hududiy darajadagi byurokratik to'siqlar va mansabdor shaxslarning suiiste'molliklari hali ham muhim muammolardan biri bo'lib qolmoqda. **Transparency International tashkiloti** tomonidan e'lon qilinadigan **Korrupsiya sezgirlik indeksi (CPI)**da O'zbekistonning reytingi 2023-yilda 100 ballik tizimda atigi 33 ballni tashkil etdi va bu 180 davlat ichida 126-o'rinni egalladi. Bu holat mamlakatning global investitsiyaviy reytinglariga ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitiga korrupsiyaning ko'rsatgan ta'sirini huquqiy va institutsional nuqtai nazardan tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iboratdir. Maqolada quyidagi asosiy ilmiy vazifalar ko'zda tutilgan:

- Investitsiya muhiti tushunchasining huquqiy-nazariy asoslarini tahlil qilish;
- Korrupsiya va investitsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlash;
- O'zbekistondagi investitsion siyosat va korrupsiyaga qarshi kurash choralariining samaradorligini baholash;

• Qonunchilik va institutsional mexanizmlarni takomillashtirishga doir takliflar ishlab chiqish.

Tadqiqotda tizimli tahlil, huquqiy-analitik, statistik va institutsional yondashuv metodlari qo'llanildi. Maqola yangiligi — investitsiya muhiti va korrupsiya o'rtasidagi munosabatlar ilk bor O'zbekiston misolida kompleks tarzda o'rganilayotgani va mavjud huquqiy bo'shliqlarga e'tibor qaratilganidadir. Shuningdek, maqolaning ilmiy-amaliy ahamiyati shundaki, unda ilgari surilgan takliflar davlat siyosati va qonunchilikni takomillashtirishda qo'llanishi mumkin.

Investitsiya muhiti tushunchasi va uning iqtisodiy-huquqiy ahamiyati.

Investitsiya muhiti atamasi keng qamrovli bo'lib, u mamlakatdagi iqtisodiy, huquqiy, siyosiy va ijtimoiy omillar majmuini anglatadi. Bu muhit bevosita yoki bilvosita tarzda investorlarning qarorlariga, ularning kapitalni jalb qilishga bo'lgan ishonchiga, sarmoyaning hajmi va muddatiga ta'sir qiladi. Investitsiya muhiti jozibador bo'lishi uchun mamlakatda barqaror siyosiy tizim, adolatli sud hokimiyati, ochiq va shaffof iqtisodiy muhit, huquqiy himoya kafolatlari mavjud bo'lishi lozim.

Xalqaro amaliyotda investitsiya muhiti tahlilida bir necha asosiy mezonlar qo'llaniladi. Jumladan:

Huquqiy tartibga solish darajasi (*sarmoya huquqiy kafolatlari, egalik huquqi, bitim erkinligi*);

Davlat boshqaruvi sifati (*byurokratiya darajasi, tartibotlarning soddaligi, litsenziyalash tizimi*);

Sud hokimiyatining mustaqilligi va ishonchliligi;

Korrupsiya darajasi va unga qarshi kurashning real natijalari.

Jahon banki va boshqa xalqaro moliya institutlari tomonidan muntazam e'lon qilinadigan reytinglar — xususan, **Doing Business** va **EIU** (*Economist Intelligence Unit*) indekslari mamlakatlarning investitsion muhitini tahlil qilishda muhim manbalardir. Ayniqsa, Transparency International tomonidan har yili e'lon qilinadigan **Korrupsiya sezgirlik indeksi** (CPI) investitsiya muhiti salohiyatining eng muhim ko'rsatkichlaridan biridir.

Investitsiya muhitining huquqiy asoslari har bir davlatning konstitutsiyasi, sarmoyalarni tartibga soluvchi maxsus qonunlari va xalqaro shartnomalariga asoslanadi. O'zbekiston Respublikasida ushbu masala "**Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida**"gi Qonun bilan tartibga solinadi. Mazkur Qonunga muvofiq davlat sarmoyadorlarga milliy va xalqaro huquq me'yorlariga muvofiq kafolatlar beradi, xususan:

- ✓ Investitsiyalarni sud tartibida himoya qilish;
- ✓ Davlat organlarining noqonuniy aralashuviga yo'l qo'ymaslik;
- ✓ Majburiy milliyashtirishga yo'l qo'ymaslik;

✓ Soliq, bojxona va boshqa imtiyozlar belgilanishi.

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida ham xususiy mulk daxlsizligi va investitsiyalar kafolati muhim prinsiplardan biri sifatida mustahkamlab qo‘yilgan. Biroq, qonunchilikda mavjud normativ kafolatlarga qaramay, ularning amalda to‘liq tatbiq etilishi, ayniqsa, mahalliy darajadagi amaliyotda sustligi investitsiya muhiti uchun jiddiy to‘siq bo‘lib qolmoqda.

Shuningdek, xalqaro huquqiy asoslar ham muhim ahamiyatga ega. O‘zbekiston bir qator ikki tomonlama investitsiya bitimlariga va xalqaro arbitraj institutlariga a‘zodir. Masalan, **MIGA** (*Multilateral Investment Guarantee Agency*) va **ICSID** (*International Centre for Settlement of Investment Disputes*) orqali investitsiyalarning xalqaro kafolatlari ta‘minlanmoqda. Ammo ushbu institutlarning faolligini kuchaytirish va milliy qonunchilik bilan integratsiyalashuvini kuchaytirish hali dolzarb masala bo‘lib qolmoqda.

Xulosa qilib aytganda, investitsiya muhiti bu nafaqat iqtisodiy mezonlar, balki kuchli va barqaror huquqiy-institutsional baza talab qilinadigan kompleks muhitdir. O‘zbekiston bu borada muhim normativ-huquqiy zamin yaratgan bo‘lsa-da, uni amalda to‘liq ishlatish va investorlar uchun real kafolatlar ta‘minlash hali ham muhim vazifa bo‘lib qolmoqda.

Korrupsiyaning investitsiyaviy jarayonlarga ta‘siri: nazariy yondashuv

Korrupsiya – bu mansabdor shaxslarning o‘ziga berilgan vakolatlardan shaxsiy manfaat yo‘lida foydalanishi bo‘lib, u ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarga chuqur salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, investitsiya faoliyatida korrupsiya xavfi investorlar ishonchini susaytiradi, sarmoya kiritish jarayonini murakkablashtiradi va umumiy iqtisodiy o‘sishga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Nazariy jihatdan korrupsiyaning investitsiyaga ta‘siri bir nechta yondashuvlar orqali izohlanadi. **“Sandaroq effekti”** (*sand the wheels*) nazariyasiga ko‘ra, korrupsiya iqtisodiy jarayonlarga “qum”dek aralashib, normal faoliyatni sekinlashtiradi: litsenziya olish, bojxona ruxsatlari, yer ajratish, kreditlar olish kabi jarayonlar haddan tashqari byurokratik to‘siqlarga duch keladi, bu esa investorni boshqa xavfsizroq bozorlarga yo‘naltiradi.

Shu bilan birga, ayrim olimlar tomonidan ilgari surilgan **“yog‘lovchi mexanizm”** (*grease the wheels*) yondashuvi mavjud bo‘lib, unga ko‘ra korrupsiya muammoli tizimlarda vaqtincha ijobiy yechim sifatida baholanadi. Biroq, bu nazariya zamonaviy huquqiy va iqtisodiy adabiyotda inkor etilmoqda, chunki korrupsiya tizimni emas, korrupsion shaxslarni rag‘batlantiradi va investitsiya muhitini barqaror emas, o‘zgaruvchan holga keltiradi.

Korrupsiya investitsion faoliyatga quyidagi asosiy yo‘nalishlarda salbiy ta‘sir ko‘rsatadi:

• **Huquqiy noaniqlik:** korrupsiyalashgan tizimlarda qonunchilikni izchil va barqaror qo‘llash muammoli bo‘ladi. Bu esa xorijiy investorlar uchun huquqiy xavf yaratadi.

• **Iqtisodiy beqarorlik:** korrupsiya raqobat muhitini buzadi, bozor iqtisodiyoti tamoyillarini izdan chiqaradi va iqtisodiy o'sish sur'atini pasaytiradi.

• **Tranzaksion xarajatlar oshishi:** norasmiy to'lovlar, "otkatlar" (pora shaklidagi qaytarim) investitsiya xarajatlarini orttiradi.

• **Ijtimoiy norozilik va siyosiy beqarorlik:** korrupsiya fuqarolarda adolatsizlik hissini kuchaytiradi, bu esa bevosita investitsion xavf darajasini oshiradi.

Boshqa tomondan, korrupsiya turli darajadagi davlatlar uchun turlicha ta'sir ko'rsatishi mumkin. Transparency Internationalning 2024-yilgi Korrupsiya sezgirlik indeksida yuqori o'rinlarni egallagan mamlakatlar (masalan, Daniya, Finlandiya, Yangi Zelandiya)da tashqi investitsiyalar oqimi yuqori bo'lib, korporativ boshqaruv mexanizmlari samarali ishlaydi. Aksincha, CPI ko'rsatkichi past bo'lgan davlatlarda (ayrim Afrika, Lotin Amerikasi mamlakatlari) investitsiya hajmi past, investitsion risk esa yuqori.

O'zbekiston misolida qaraydigan bo'lsak, korrupsiya muammosi mamlakatdagi sarmoyaviy muhitga sezilarli darajada ta'sir etib kelmoqda. 2023-yilda O'zbekiston Transparency International indeksida **126-o'rinni** egallagan bo'lib, bu natija mintaqadagi **ayrim qo'shni davlatlarga nisbatan pastroq ko'rsatkich** hisoblanadi. Bu esa korrupsiyaviy xavf omillari – yer ajratishdagi adolatsizlik, tendersiz shartnomalar, davlat amaldorlarining manfaatlar to'qnashuvi holatlari investorlarda ishonchsizlik uyg'otmoqda.

Ayniqsa, kichik va o'rta biznes vakillari investitsiya kiritishda davlat nazorat organlari bilan to'qnashuv, soliq va bojxona tizimidagi norasmiy talablar, ruxsatnomalarni olishdagi kechikishlar kabi muammolarga duch kelmoqdalar. Bu holatlar o'z navbatida, nafaqat mahalliy, balki xorijiy investorlar uchun ham sarmoya qilishning foydali emasligini ko'rsatmoqda.

Shu sababli, korrupsiyaga qarshi samarali kurash choralarisiz barqaror investitsiya siyosatini amalga oshirish imkonsizdir. Zero, bugungi globallashtirilgan dunyoda raqobat nafaqat mahsulotlar, balki investitsiyalar uchun ham kechmoqda. Davlatlar orasidagi "investitsiya raqobati"da g'olib bo'lish huquqiy himoya, institutsional islohotlar va korrupsiyaga qarshi qat'iy yondashuv bilan belgilanadi.

O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash va investitsiya muhiti: mavjud holat tahlili

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi investitsiya muhitini yaxshilash va korrupsiyaga qarshi kurashish borasida bir qator huquqiy va institutsional islohotlarni amalga oshirmoqda. 2017-yildan boshlab Prezident Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan qabul qilingan strategik hujjatlar davlat boshqaruvida ochiqlik, hisobdorlik va investitsiyalarni jalb qilishda huquqiy kafolatlarni kuchaytirishga qaratilgan.

O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha asosiy normativ-huquqiy hujjat "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonun hisoblanadi. Ushbu Qonun korrupsiyaga

qarshi kurashishning asosiy tamoyillari – qonuniylik, oshkoralik, jamoatchilik ishtiroki va xalqaro hamkorlikni belgilaydi. Qonunda davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va ommaviy axborot vositalarining bu jarayondagi roli ko‘zda tutilgan. Bundan tashqari, Prezidentning 2020-yil 29-iyundagi **PF–6013-sonli Farmoni** bilan **Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi** tashkil etildi. Ushbu agentlikka korrupsiyaviy xavflarni aniqlash, davlat organlari faoliyatini monitoring qilish, profilaktika choralarini ishlab chiqish kabi vakolatlar yuklatilgan.

Korrupsiyaga qarshi kurashish davlat dasturlari (2021–2025-yillar uchun) doirasida raqamlashtirish, davlat xaridlarini ochiq o‘tkazish, mansabdor shaxslarning daromadlarini deklaratsiyalash tizimi bosqichma-bosqich joriy qilinmoqda. Shuningdek, **Oliy Majlis huzuridagi Korrupsiyaga qarshi kurash masalalari bo‘yicha parlament komissiyasi** faoliyat yuritmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi asosiy huquqiy hujjat – **“Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun** bo‘lib, u 2019-yil 25-dekabrda qabul qilingan. Ushbu Qonun milliy va xorijiy investorlar uchun teng sharoitlar yaratish, investitsiyalarni sud orqali himoya qilish, davlat kafolatlarini berish kabi asosiy prinsiplarga asoslangan. Biroq shunga qaramay, amaliyotda ushbu Qonun normalarining to‘liq va samarali amalga oshirilishi bilan bog‘liq bir qancha muammolar mavjud. Misol uchun, davlat organlari faoliyatida korrupsion xavflar saqlanib qolmoqda, ayniqsa yer ajratish, soliq imtiyozlarini taqdim etish va eksport-import jarayonlarida norasmiy talablar mavjud. Ba’zi holatlarda, huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan investorlarga bosim o‘tkazish, moliyaviy tekshiruvlar va noqonuniy sanksiyalar investitsion faoliyatga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. “Yagona darcha” tamoyili to‘liq ishlamayapti, ko‘plab ruxsatnoma va litsenziyalarni olish uchun investorlarga qiyinchiliklar tug‘ilmoqda.

Korrupsiya va investitsiya muhiti o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rsatadigan asosiy indikatorlardan biri – **Global Korrupsiya Sezilarli Indeksi (CPI)** va **Xalqaro to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar hajmi (FDI)**dir. O‘zbekiston 2023-yilda Transparency International reytingida 126-o‘rinni egallagan bo‘lsa, xorijiy investitsiyalar hajmi 2022-yilga nisbatan pasaygan. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi **Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma’lumotlariga ko‘ra**, xorijiy investorlarning asosiy shikoyatlari quyidagilardan iborat:

Investitsiya loyihalarini ro‘yxatdan o‘tkazishdagi kechikishlar;

Mulk huquqining zaif himoyasi;

Kutilmagan soliq o‘zgarishlari va to‘lovlar.

Mahalliy va xalqaro tahlillar shuni ko‘rsatmoqdaki, korrupsiyaning mavjudligi nafaqat investitsiyalar hajmiga, balki ularning sifati – ya’ni yuqori texnologiyali, barqaror va uzoq muddatli loyihalar ulushiga ham salbiy ta’sir qiladi.

Korrupsiyaning mavjudligi O'zbekistonda investitsion iqlimning jozibadorligini pasaytiruvchi asosiy omillardan biridir. Garchi so'nggi yillarda huquqiy va institutsional sohalarda ijobiy siljishlar bo'lsa-da, korrupsiya profilaktikasi, ochiqlik mexanizmlari va javobgarlik tizimi hali ham kuchaytirilishi zarur. Investitsiyalarni jalb qilish faqat iqtisodiy omillarga emas, balki huquqiy muhit va ishonch darajasiga ham bevosita bog'liqdir.

Xulosa va takliflar

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti va ijtimoiy taraqqiyotining barqarorligini ta'minlashda investitsiya muhiti muhim omil hisoblanadi. Mazkur muhitga korrupsiyaning ta'siri esa uning jozibadorligini pasaytiruvchi, loyihalar samaradorligini kamaytiruvchi asosiy to'siqlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. O'rganilgan huquqiy baza, amaliyot va statistik ko'rsatkichlar tahlili shuni ko'rsatadiki, korrupsiya darajasi investitsion faoliyatning turli bosqichlarida – ruxsatnomalar olish, yer ajratish, moliyaviy va soliq nazoratlari jarayonlarida sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Xususan, **korrupsiyaning mavjudligi:**

Investitsiya loyihalarining amalga oshirilish muddatlarini uzaytiradi, natijada ularning iqtisodiy samaradorligini pasaytiradi;

Investorlar orasida ishonchsizlikni kuchaytirib, mamlakatga xorijiy kapitalning oqimini kamaytiradi;

Davlat organlari faoliyatida shaffoflik va hisobdorlikning yetarli emasligi sababli, korrupsion xavflarni kamaytirish mexanizmlari to'liq ishlamaydi;

Qonun ustuvorligi va mulk huquqlarining kafolatlanishida muammolar, ayniqsa, kichik va o'rta biznes vakillariga ta'sir qiladi.

Shunday qilib, investitsiya muhitini yaxshilash uchun korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada mustahkamlash, uni zamonaviy talablar va xalqaro standartlar asosida rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Yangi tashkil etilgan Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi faoliyati, davlat dasturlari va huquqiy normalar o'z samarasini berishi uchun tizimli va integratsiyalashgan yondashuv talab etiladi.

Investitsiya muhiti va korrupsiyaga qarshi kurash sohasida aniqlangan muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish:

Korrupsiyaga qarshi qonunlar va normativ-huquqiy hujjatlarni doimiy tahlil qilish va yangilab borish zarur. Ular amaliyotdagi o'zgarishlar va xalqaro tajriba asosida moslashtirilishi lozim.

Korrupsiya holatlariga tezkor va samarali huquqiy javobgarlikni ta'minlash uchun maxsus sudi yoki huquqni muhofaza qilish organlari ichida korrupsiyaga qarshi bo'limlarni tashkil etish taklif etiladi.

Davlat xizmatlarini raqamlashtirish va shaffoflikni oshirish:

“Yagona darcha” tamoyilini yanada kengaytirish, investitsiya bilan bog'liq barcha ruxsatnomalar va litsenziyalarni onlayn tartibda berish tizimini joriy etish orqali ma'muriy to'siqlarni kamaytirish.

Davlat xaridlarida ochiqlikni ta'minlash va monitoring tizimini kuchaytirish orqali korrupsiyaga moyillikni pasaytirish.

Investitsiyalarni qonuniy himoya qilish va sud tizimini takomillashtirish:

Investorlarning mulk huquqlarini kafolatlash va himoya qilish uchun tegishli mexanizmlarni kuchaytirish; shuningdek, investitsiya shartnomalarini buzilishiga qarshi samarali yuridik vositalar yaratish.

Sud organlarining mustaqilligini ta'minlash va investitsiya nizolarini tezkor ko'rib chiqish bo'yicha maxsus sud yurisdiksiyasini joriy etish tavsiya etiladi.

Jamoatchilik nazoratini kuchaytirish:

Fuqarolik jamiyati institutlari va OAVlarni korrupsiyaga qarshi kurash jarayoniga faol jalb etish, ularning mustaqil monitoring va xabardorlikni oshirishdagi rolini kengaytirish.

Korrupsiyaga qarshi faoliyatda xolis va mustaqil axborot manbalarining himoyasini ta'minlash.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish:

Korrupsiyaga qarshi xalqaro konvensiyalar, xususan BMT Korrupsiyaga qarshi Konvensiyasi, OECD standarti va boshqalar bilan uyg'un siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirish.

Xalqaro tajriba asosida korrupsiyani aniqlash, profilaktika qilish va jazolash mexanizmlarini takomillashtirish.

O'zbekiston investitsiya muhitining sifatini oshirish va korrupsiyaga qarshi kurashning samaradorligini ta'minlash uchun kompleks yondashuvni qo'llashi zarur. Bu yondashuv iqtisodiy, huquqiy va ijtimoiy sohalaridagi islohotlarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali amalga oshirilishi kerak. Eng muhimi, barcha darajadagi davlat organlari, fuqarolik jamiyati va biznes sektorining birgalikdagi sa'y-harakatlari muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining 03.01.2017 yildagi O'RQ-419-sonli “Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida”gi Qonuni. URL: <https://lex.uz/docs/-3088008>;

2. O‘zbekiston Respublikasining 25.12.2019 yildagi O‘RQ-598-sonli “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-4664142#-4664456>;
3. Abduqahhorov, J. I. (2021). Investitsiya muhitini yaxshilash va korrupsiyaga qarshi kurash. Toshkent: O‘zbekiston iqtisodiyoti nashriyoti;
4. Karimov, F. R. (2020). Davlat boshqaruvida korrupsiyaga qarshi strategiyalar. Toshkent: Siyosat va huquq nashriyoti;
5. Mirzayev, R. S. (2022). “O‘zbekiston investitsiya muhiti va uning huquqiy asoslari”. Iqtisodiyot va huquq jurnal;
6. Rasulov, D. T., & Karimova, N. S. (2021). “Korrupsiyaning investitsiyaga ta’siri: nazariy va amaliy jihatlar”. Yuridik fanlar doktorligi dissertatsiyasi. Toshkent Davlat Yuridik Universiteti;
7. Saidov, A. M. (2020). Korrupsiya va investitsiya faoliyati: huquqiy tahlil. Toshkent: Huquqiy axborot agentligi;
8. Transparency International. (2023). Corruption Perceptions Index 2023. <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>;
9. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). Anti-Corruption Legal Frameworks <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/index.html>;
10. World Bank. (2022). Doing Business 2022: Uzbekistan. Washington, DC. <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/uzbekistan>;
11. Rose-Ackerman, S. (1999). Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform. Cambridge University Press;
12. Mauro, P. (1995). “Corruption and Growth,” The Quarterly Journal of Economics;
13. Svensson, J. (2005). “Eight Questions about Corruption”. Journal of Economic Perspectives;
14. Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2010). The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. World Bank Policy Research Working Paper;
15. Gatti, R., Angel-Urdinola, D., Silva, J., & Bodhu, S. (2013). Striving for Better Jobs: The Challenge of Informality in the Middle East and North Africa. World Bank Publications;
16. Lambsdorff, J. G. (2007). The Institutional Economics of Corruption and Reform: Theory, Evidence and Policy. Cambridge University Press;
17. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2021). Transition Report 2021-22: Uzbekistan;
18. Transparency International Uzbekistan. (2024). Korrupsiya bo‘yicha milliy hisobot. Toshkent; ECD. (2020). Anti-Corruption and Integrity in State-Owned Enterprises;
19. World Economic Forum. (2023). Global Competitiveness Report 2023;
20. Asian Development Bank (ADB). (2022). Country Partnership Strategy: Uzbekistan, 2021–2025.